

För att öka kunskapen om kvarka och förhindra spridning driver Hästnäringens Smittskyddskommitté under 2012 och 2013 ett kommunikationsprojekt riktat till uppfödare och stuterier. Satsningen finansieras via Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) genom ett avtal mellan staten och trav-/galoppsporten som äger ATG. Mer information om projektet och om Smittskyddskommittén hittar du på www.nshorse.se

**STOPPA
SMITTAN**

för ett
KVARKA
fritt
Hästsverige



VÅRDGUIDEN – FÖR HÄSTAR MED

KVARKA

Hur tar du bäst hand om en kvarkasjuk häst? Hur länge är den sjuk? Och vad innebär isolering? Här får du svar på frågorna.

Text: Hege Hellström

Vad är kvarka?

Kvarka orsakas av bakterien *Streptococcus equi*, som ger luftvägssjukdom hos hästar. Kvarkan kan smitta direkt mellan hästar och även via utrustning, inredning, andra djur och människor som fått slem eller snor på sig. Droppsmitta från hostningar kan föra smittan genom luften.

Vad är symtomen på kvarka?

Vanliga symtom på sjukdomen är feber, snor, hosta och svullna lymfknotor, liksom att hästen får svårt att svälja och därför inte vill äta och/eller dricka. Tecknen på kvarka kan variera. Vissa blir svårt sjuka, medan andra får lindrigare besvär eller är helt symtomfria, så kallade dolda smittbärare.

Hur smittar kvarka?

Överföringen av bakterierna sker via direkt eller indirekt kontakt. Bakterierna sprids från nosen, munnen eller varbölder på en smittad häst till omgivningen och till andra hästar. En häst som fått i sig bakterier kan smitta innan den visar symtom. En häst som haft kvarka har man tidigare bedömt som smittfri 20 dagar efter det att sista tecknet på sjukdom visat sig, men nya rön visar att hästen kan smitta längre än så. Reglerna kan komma att ändras.

Det finns också dolda smittbärare. Det är hästar som smittats men som inte visar sjukdomstecken, eller hästar som varit sjuka i kvarka som fortsätter att bära på bakterien.

Hur tar man hand om den sjuka hästen?

Följ hästens tillstånd noga.

1. Tempa alla hästar på gården dagligen och gör upp en gemensam templista för samtliga så att du och ansvarig veterinär får en bra överblick. Undersök också dagligen om de har näsflöde, hosta, svullna lymfknotor eller böld, notera även förändringar på listan. På så sätt är det lättare att avgöra när symptomen upphör.
2. Om hästen är allmänpåverkad, har svårt att andas eller hög feber, tillkalla veterinär. Vid hög feber kan febernedsättande medicin behövas. I vissa fall kan man bli tvungen att behandla med antibiotika, även om man försöker undvika det eftersom sjukdomsförloppet kan bli mer utdraget då. En antibiotikabehandlad häst måste isoleras helt från de andra hästarna eftersom den inte utvecklar något immunförsvar. Därför är det stor risk att den blir återsmittad så fort man avbryter behandlingen.

3. Ha koll på hur mycket hästen dricker och äter, och att den kissar och bajsar som den ska.
4. En häst med kvarka kan gå ute, men den ska vara skild från andra hästar och hagen måste göras rent efteråt (till exempel stängselstolpar och vattenanordningar).

Vad gör man när man fått kvarka, för att inte smitta andra?

1. Flytta allra helst sjuka hästar till eget stall. Det går inte att förhindra smittspridning till andra hästar om de står kvar i samma stall.
2. Inför isoleringsrutiner – ha särskilda kläder och skor samt tvätta och sprita händerna före och efter du går in i isoleringen.
3. Gå alltid till sjuka hästar sist vid fodring, skötsel och mockning. Ännu bättre är att helt olika personer sköter de sjuka och de friska hästarna, om det går.
4. Glöm inte att använda egna mockningsredskap. Även egen skottkärra är att rekommendera.

Vem drabbas hårdast?

Föl och unghästar som ännu inte byggt upp sitt immunförsvar blir lättare smittade och de



VAR FINNS SMITTAN JUST NU?

Aktuell information om vilka stall som drabbats hittar du på www.travsport.se under "smittoinfo".

VAD ÄR EGENTLIGEN KVARKA?

Mer om sjukdomen läser du på www.hastsverige.se eller www.sva.se

blir ofta svårare sjuka än de vuxna hästarna. Hästar som rest långt har ofta nedsatt immunförsvar.

Hur länge varar sjukdomen?

Det varierar från fall till fall. En "normalhäst" är ofta symtomfri efter ett par veckor, men det kan ta väldigt mycket längre tid. Dolda smittbärare kan gå med kvarka i flera år.

Finns det risk för komplikationer?

Ja. Kvarkan kan sprida sig till andra organ i kroppen, och ge till exempel lunginflammation. Hästen kan också få en immunreaktion. Båda tillstånden kan vara livshotande.

Bölder som finns i huvudregionen kan orsaka andnöd så att akuta ingrepp kan krävas för att hästen ska kunna få luft. Bölder i andra organ, t ex i bukhålan, kan orsaka svåra problem.

Dräktiga ston kan abortera sina foster. Om ett sto blir sjukt i samband med betäckning kan det vara svårt att få henne dräktig. Det finns misstanke om att dolda smittbärare

kan dödsstörta vid hård ansträngning. Det kan bero på att bakteriehärdan som hästen dragits med har försvagat till exempel blodkärl.

Hur kan vi stoppa smittan?

Karantän är ett bra sätt att motverka smittspridning. Nya hästar ska helst bo avskilt i tre veckor innan man släpper in dem bland stallens övriga hästar. Hästar som rest långt har ofta nedsatt immunförsvar. Även hästar som fått antibiotika är känsliga. Har man inte stall med möjlighet till isolering kan uteboxar vara en lösning. Tänk på att ha "personlig" utrustning till varje häst, eller att rengöra den noga mellan olika hästar.

Vad betyder isolering?

Att sjuka hästar inte ska ha kontakt med andra hästar, varken direkt eller via människor, djur eller utrustning. Hästsporterna har gemensamt tagit fram regler och i dagsläget är hästsportens krav att sjuka hästar ska isoleras i 20 dagar efter det att sista hästen visat sitt sista symtom. SVA, som

är landets expertmyndighet för smittskydd hos djur, rekommenderar dock minst 4-6 veckors isolering och gärna provtagning för att mer säkert kunna smittfriförklara hästarna. Nya rön gör att sportens regler ev. kommer att förändras.

Om kvarkahästarna flyttas till ett sjukstall är det ursprungliga stallet isolerat i tio dagar.

Kvarka är anmälningspliktigt. Det betyder att veterinärer, laboratorier och annan djurhälsopersonal är skyldiga att anmäla misstänkt kvarka till länsstyrelse och Jordbruksverket.



Svaren på frågorna kommer från Göran Åkerström, veterinär och ordförande i Hästnäringens Smittskyddskommitté.

6 TIPS!



SÅ SKYDDAR DU HÄSTEN MOT KVARKA OCH ANDRA SMITTOR

- Ha karantän- eller välkomststall för nya hästar eller hästar som varit iväg, till exempel på annat bete. Tre veckor är det bra att "isolera" nya hästar.
- Rengör händerna och använd handsprit innan och efter du håller på med mun, näsa eller sår på olika hästar. Vid sårskötsel bör man också bära engångshandskar. Varmt vatten och tvål är bäst vid handtvätten, använd helst pappershanddukar.
- Utrustningen ska vara ordentligt rengjord, särskilt den som är vid hästens mun och näsa, som bitt, nosgrimmor, hinkar och vattenkärl.
- Byt kläder och tvätta händerna efter du varit i ett stall, extra viktigt om du vistas i flera stall.
- Isolera genast hästar med feber, snuva och hosta eller som har andra tecken på smittsamma sjukdomar.
- Ha egen utrustning till varje häst. Om man delar utrustningen mellan hästar, gör rent ordentligt före byte.